

KS. ANDRZEJ MEGGER
KS. ZBIGNIEW GŁOWACKI
Instytut Liturgiki i Homiletyki KUL

DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rt.2016.63.12-13>

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI NAUKOWO-DYDAKTYCZNEJ INSTYTUTU LITURGIKI I HOMILETYKI W ROKU AKADEMICKIM 2015/2016

1. ETATOWI PRACOWNICY INSTYTUTU (13)

- A. Nauczyciele akademicki zatrudnieni na stanowisku:
- profesora nadzwyczajnego: ks. Stanisław Dyk, ks. Bogusław Migut, ks. Waldemar Pałęcki, ks. Zdzisław Janiec.
  - adiunkta: ks. Zbigniew Głowacki, ks. Piotr Kulbacki, ks. Leszek Pintał, Michał Wyrostkiewicz.
  - asystenta: ks. Michał Dąbrówka, ks. Michał Klementowicz, ks. Mirosław Kowalski, ks. Tomasz Lisiecki, ks. Andrzej Megger.
- B. Nauczyciele akademicki posiadający tytuł profesora:
- ks. Stanisław Dyk, ks. Zdzisław Janiec.
- C. Nauczyciele akademicki posiadający stopień naukowy doktora habilitowanego:
- ks. Stanisław Dyk, ks. Zdzisław Janiec, ks. Piotr Kulbacki, ks. Bogusław Migut, ks. Waldemar Pałęcki.
- D. Nauczyciele akademicki posiadający stopień naukowy doktora:
- ks. Michał Dąbrówka, ks. Zbigniew Głowacki, ks. Michał Klementowicz, ks. Mirosław Kowalski, ks. Tomasz Lisiecki, ks. Andrzej Megger, ks. Leszek Pintał, Michał Wyrostkiewicz.

2. KATEDRY (4)

- Katedra Historii Liturgii
- Katedra Homiletyki
- Katedra Liturgiki Pastoralnej
- Katedra Teologii i Duchowości Liturgicznej

3. PRACE NAUKOWE

A. ARTYKUŁY:

1. DĄBRÓWKA Michał, ks., Homilia doprowadzaniem do spotkania z Chrystusem w Eucharystii, „Roczniki Teologiczne” 62(2015), z. 12, s. 29-45.

2. DYK Stanisław, ks., Miejsce świadectwa w przepowiadaniu homilijnym, „Verbum Vitae” 28(2015), s. 395-418.
3. DYK Stanisław, ks., Paschalne ukierunkowanie homilii, „Roczniki Teologiczne” 62(2015), z. 12, s. 7-26.
4. DYK Stanisław, ks., Słuchanie słowa Bożego w życiu osób konsekrowanych, „Studia Teologiczne. Białystok–Drohiczyń–Łomża” 33(2015): „Nowe życie w Chrystusie”, s. 229-243.
5. GŁOWACKI Zbigniew, ks., Wkład ks. prof. Adama Ludwika Szafrąńskiego w rozwój teologii liturgii, „Roczniki Teologiczne” 62(2015), z. 6, s. 159-175.
6. JANIEC Zdzisław, ks., Prośby Kościoła o wstawiennictwo Maryi w tekstach Mszy świętej i wielkich Antyfonach Liturgii Godzin, „Kronika Diecezji Sandomierskiej” 109(2016), nr 1-2, s. 93-106.
7. JANIEC Zdzisław, ks., Wskazania dotyczące muzyki sakralnej i śpiewu kościelnego w nauczaniu posoborowym *Magisterium Ecclesiae* (na przykładzie Kościoła w Polsce), „Kronika Diecezji Sandomierskiej” 108(2015), nr 11-12, s. 691-704.
8. JANIEC Zdzisław, ks., Wstawiennictwo Maryi w świetle eucharystii wybranych sakramentarzy, „Teologiczne Studia Siedleckie” 12(2015), nr 12, s. 207-221.
9. KLEMENTOWICZ Michał, ks., Performatywna funkcja języka homilii, „Roczniki Teologiczne” 62(2015), z. 12, s. 159-172.
10. KLEMENTOWICZ Michał, ks., [Recenzja] Jacek Dąbała, *Creative Paths to Television Journalism*, Frankfurt am Main: Peter Lang Edition 2015, ss. 184, „Biuletyn Edukacji Medialnej” 2(2015), s. 163-164.
11. KLEMENTOWICZ Michał, ks., Sprawozdanie z konferencji naukowej pt. „Ewangelizacja i homilia w świetle najnowszych dokumentów Kościoła”. Lublin, 27 maja 2015 roku, „Roczniki Teologiczne” 62(2015), z. 12, s. 226-227.
12. KOWALSKI Mirosław, ks., Posoborowa odnowa kalendarza liturgicznego i jej recepcja w diecezji kieleckiej, „Roczniki Teologiczne” 62(2015), z. 12, s. 19-39.
13. KULBACKI Piotr, ks., Akt pokuty we współczesnym mszale, „Teologiczne Studia Siedleckie” 12(2015), s. 177-188.
14. KULBACKI Piotr, ks., Ewangelizacyjna wspólnota modlitwy i pracy u podstaw „Unii Kapłanów Chrystusa Sługi”, „Duchowość w Polsce” 17(2015), s. 215-232.
15. KULBACKI Piotr, ks., Interdyscyplinarne Seminarium Naukowe *Ad Ecclesiam Vivam* (sprawozdanie), „Roczniki Teologiczne” 62(2015), z. 8, s. 215-219.
16. KULBACKI Piotr, ks., Liturgia w mediach, „Liturgia Sacra” 21(2015), nr 1, s. 59-72.
17. KULBACKI Piotr, ks., Liturgiczne obrzędy jubileuszu małżeństwa, „Studia Pastoralne” 11(2015), s. 94-106.
18. KULBACKI Piotr, ks., Paradygmat znaku i symbolu w celebracji liturgicznej, „Liturgia Sacra” 21(2015), nr 2, s. 291-304.
19. KULBACKI Piotr, ks., The memory of baptism in the introductory rites of the Holy Mass. [Wspomnienie chrztu w obrzędach wstępnych mszy świętej], „Roczniki Teologiczne” 62(2015), z. 8, s. 57-70.
20. MEGGER Andrzej, ks., Liturgia parafialna znakiem Kościoła, „Roczniki Teologiczne” 62(2015), z. 8, s. 87-98.

21. MEGGER Andrzej, ks., [Recenzja] *Quod itaque Redemptoris nostri conspicuum fuit, in sacramenta transivit. Sakramenty w misterium Kościoła*, red. B. Migut, Z. Głowacki, W. Pałęcki, Lublin: Wydawnictwo KUL 2014, ss. 417, „Roczniki Teologiczne” 62(2015), z. 8, s. 234-236.
22. MIGUT Bogusław, ks., *Liturgia jako obraz*, „Roczniki Teologiczne” 62(2015), z. 8, s. 99-108.
23. MIGUT Bogusław, ks., *Teologia liturgiczna. Teologiczna nauka o liturgii w niemieckim obszarze językowym. Geneza i założenia teoretyczne*, „Teologiczne Studia Siedleckie” 12(2015), s. 253-266.
24. PAŁĘCKI Waldemar MSF, *Celebracja Eucharystii w zakonie kartuzów w świetle pierwszych źródeł liturgicznych wydanych po reformie trydenckiej*, „Roczniki Teologiczne” 62(2015), z. 8, s. 109-130.
25. PAŁĘCKI Waldemar MSF, *Liturgiczny kult Pięciu Braci Męczenników w tradycji kamedułów polskich po Soborze Trydenckim*, „Teologiczne Studia Siedleckie” 12(2015), s. 223-240.
26. PINTAL Leszek, ks., [Recenzja] *Maciej Radej, Istotne problemy kaznodziejskie*, Kraków: Wydawnictwo Petrus 2013, ss. 188, „Roczniki Teologiczne” 62(2015), z. 12, s. 261-265.
27. PINTAL Leszek, ks., *Sprawozdanie z konferencji naukowej pt. „«Problemy» z małżeństwem w Biblii, czyli Dobra Nowina o związku mężczyzny i kobiety”*, „Roczniki Teologiczne” 62(2015), z. 8, s. 224-227.
28. WYROSTKIEWICZ Michał, [Recenzja] *Grzegorz Umiński, Katolickie rozgłośnie radiowe w Polsce w służbie ewangelizacji na przykładzie Radia Rodzina we Wrocławiu*, „Biuletyn Edukacji Medialnej” 13(2015), nr 1, s. 146-148.
29. WYROSTKIEWICZ Michał, [Recenzja] *Piotr Kulbacki, Liturgia w formacji człowieka ku wolności. Studium w świetle myśli i dzieła ks. Franciszka Blachnickiego*, Lublin: Polihymnia 2013, ss. 574, „Roczniki Teologiczne” 62(2015), z. 8, s. 241-243.
30. WYROSTKIEWICZ Michał, *Infoascetics – the New Approach to Media, information and Communication*, „Biuletyn Edukacji Medialnej” 13(2015), nr 1, s. 153-156.
31. WYROSTKIEWICZ Michał, *Infokomponent – nowość w badaniach nad środowiskiem naturalnym osoby ludzkiej*, „Biuletyn Edukacji Medialnej” 13(2015), nr 1, s. 21-34.

B. MONOGRAFIE:

1. DYK Stanisław, ks., *Homilia – droga do żywego poznania misterium Chrystusa*, Kielce: Wydawnictwo „Jedność” 2016, ss. 216.
2. JANIEC Zdzisław, ks., *Z Biblią i liturgią ku wierze*, Sandomierz: Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu 2015, ss. 308.
3. WYROSTKIEWICZ Michał, *Internet i (nie)moralność*, Lublin: MW Press 2015, ss. 388.

C. AUTORSTWO ROZDZIAŁU W MONOGRAFII:

1. DYK Stanisław, ks., *„Więcej Słowa w słowie”. Twórczość profesora Józefa Kudasiewicza inspiracją w rozwoju współczesnej homiletyki polskiej*, w: *Głoszenie*

- odpuszczenia grzechów w imię Jezusa (Łk 24,47), red. K. Mielcarek, Lublin: Wydawnictwo KUL 2015, s. 205-220.
2. DYK Stanisław, ks., Conjugal Love and Divorce. A Homiletic Reflection Based on the Pericope in Mark 10,1-12, w: *Veritas in caritate*. Księga pamiątkowa ku czci Księdza Profesora Andrzeja Szostka MIC, red. M. Tkaczyk, M. Krupa, K. Jaworski, Lublin: Wydawnictwo KUL 2016, s. 93-100.
  3. GŁOWACKI Zbigniew, ks., Ks. prof. Adam Ludwik Szafranski (1911-2004) – dogmatyk, pastoralista, liturgista, w: *Badania nad liturgią w Polsce po Vaticanum II (Historia – kierunki badań – metodologia)* [Studia Liturgiczne, t. 11], red. Cz. Krakowiak, W. Pałęcki, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2015, s. 167-176.
  4. KULBACKI Piotr, ks., Ks. dr hab. Franciszek Blachnicki (1921-1987) – pastoralista w służbie liturgii, w: *Badania nad liturgią w Polsce po Vaticanum II (Historia – kierunki badań – metodologia)* [Studia Liturgiczne, t. 11], red. Cz. Krakowiak, W. Pałęcki, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2015, s. 205-211.
  5. KULBACKI Piotr, ks., Kult Najświętszego Serca Jezusa w pobożności ludowej i liturgii, w: *Serce Jezusa w misterium Kościoła. 250 lat kultu Serca Pana Jezusa w Polsce*, red. W. Pałęcki, Z. Głowacki, Lublin: Wydawnictwo KUL 2016, s. 137-147.
  6. MEGGER Andrzej, ks., Ks. Stanisław Człapa (1938-2013) – wykładowca i duszpasterz żyjący odnową liturgii, w: *Badania nad liturgią w Polsce po Vaticanum II (Historia – kierunki badań – metodologia)* [Studia Liturgiczne, t. 11], red. Cz. Krakowiak, W. Pałęcki, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2015, s. 237-238.
  7. MEGGER Andrzej, ks., Sacrum i profanum w liturgii?, w: *Pogranicza. Sacrum-profanum*, red. J. Chyła, K. Krzemiński, P. Zientkowski, Łeba: Fundacja Instytut Balticum 2015, s. 107-121.
  8. MIGUT Bogusław, ks., Liturgia między teologią a polityką, w: *Polityka na ambonie*, red. W. Przyczyna, L. Szewczyk, Kraków: Petrus 2015, s. 53-73.
  9. MIGUT Bogusław, ks., Współczesne kierunki badań nad liturgią, w: *Badania nad liturgią w Polsce po Vaticanum II (Historia – kierunki badań – metodologia)* [Studia Liturgiczne, t. 11], red. Cz. Krakowiak, W. Pałęcki, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2015, s. 115-132.
  10. PAŁĘCKI Waldemar MSF, Liturgia i teologia chrztu w świetle najstarszych zachowanych ksiąg liturgicznych w Polsce, w: *Teologia i liturgia chrztu od starożytności chrześcijańskiej do czasów nowożytnych*, red. A. Wyrwa, J. Górecki, Poznań: Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk 2015, s. 263-297.
  11. PAŁĘCKI Waldemar MSF, Lubelska szkoła badań nad liturgią rzymską, w: *Badania nad liturgią w Polsce po Vaticanum II (Historia – kierunki badań – metodologia)* [Studia Liturgiczne, t. 11], red. Cz. Krakowiak, W. Pałęcki, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2015, s. 33-47.
  12. PAŁĘCKI Waldemar MSF, Wezwania do Chrystusa Pana w litaniach z końca XVI w. a analogie w litanii do Najświętszego Serca Pana Jezusa, w: *Serce Jezu-*

sa w misterium Kościoła. 250 lat kultu Serca Pana Jezusa w Polsce, red. W. Pałęcki, M. Głowacki, Lublin: Wydawnictwo KUL 2016, s. 63-87.

13. WYROSTKIEWICZ Michał, Media na przełomie tysiącleci w refleksji Jana Pawła II. Posłowie, w: Jan Paweł II – orędzia na Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu. Konkordancja, red. D. Sonak, I. Piątek-Belina, D. Belina, A. Szajda, M. Wyrostkiewicz, Lublin–Olsztyn: Sonak 2015, s. 335-337.

D. ODDANE DO DRUKU:

1. DYK Stanisław, ks., Głoszenie Chrystusa w roku liturgicznym, w: Głosimy Chrystusa ukrzyżowanego i zmartwychwstałego. Treść przepowiadania, red. H. Sławiński, Kraków 2016.
2. DYK Stanisław, ks., Rekolekcje rodzin w parafii, w: Duszpasterstwo rodzin w parafii, red. D. Lipiec, Lublin 2016.
3. DYK Stanisław, ks., Homilia jako przykład syntezy teologii, „Kieleckie Studia Teologiczne” 2016.
4. DYK Stanisław, ks., Psalm responsoryjny jako źródło homilii mszalne, „Roczniki Teologiczne” 63(2016), z. 12.
5. DYK Stanisław, ks., Jezus – przyjaciel grzeszników. Homiletyczna interpretacja przypowieści o miłosiernym Samarytaninie (Łk 10,30-37), „Studia Teologiczne. Białystok–Drohiczyn–Łomża” 34(2016).
6. KLEMENTOWICZ Michał, ks., Fatyczna funkcja języka homilii i kazań, „Roczniki Teologiczne” 63(2016), z. 12.
7. KOWALSKI Mirosław, ks., Recepcja kanonów *Codex Iuris Canonici* (1917) dotyczących sakramentów inicjacji chrześcijańskiej w dokumentach i statutach Synodus Dioecesis Kielcensis (1927), „Liturgia Sacra”.
8. PINTAL Leszek, ks., Przepowiadanie wielkopostne (monografia).
9. PAŁĘCKI Waldemar MSF, *Benedictio fontis baptismalis* w średniowiecznych rękopisach liturgicznych w Polsce (monografia).
10. PAŁĘCKI Waldemar MSF, Znaczenie nadziei w życiu pustelniczym w świetle egzort i modlitw w potrydenckiej tradycji kamedulskiej (monografia).
11. PAŁĘCKI Waldemar MSF, The celebration of the mystery of the Incarnation of the Son of God in light of processions in post-Tridentine rituals of Wrocław of the 18th and 19th centuries, „Roczniki Teologiczne” 63(2016), z. 8.
12. PAŁĘCKI Waldemar MSF, Świątowanie misterium Chrystusa w roku liturgicznym w rodzinie chrześcijańskiej (monografia).
13. KULBACKI Piotr, ks., Mistagogiczny charakter odnowienia przyrzeczeń chrzcielnych, „Roczniki Teologiczne” 63(2016), z. 8.
14. KULBACKI Piotr, ks., Miłosierdzie w ewangelizacyjnym programie wyzwolenia ks. Franciszka Błachnickiego, „Roczniki Teologiczne” 63(2016), z. 6.
15. KULBACKI Piotr, ks., Katechizmowe ujęcie roli świętego Józefa w misterium zbawienia (rozdział w monografii).
16. JANIEC Zdzisław, ks., W. Granat o eschatologicznym Obliczu Miłosiernego Boga, „Kronika Diecezji Sandomierskiej”.
17. JANIEC Zdzisław, ks., Potrójne Oblicze Miłosierdzia Bożego, „Biuletyn Kościelny”.

18. JANIEC Zdzisław, ks., Elementy składowe nabożeństwa do Miłosierdzia Bożego, „Biuletyn Kościelny”.
19. JANIEC Zdzisław, ks., Prośby Kościoła o wstawiennictwo Maryi w tekstach Mszy świętej i wielkich Antyfonach Liturgii Godzin (monografia).
20. LISIECKI Tomasz, ks., Problemy formacji muzycznej duchownych w Polsce, „Roczniki Teologiczne” 63(2016), z. 8.
21. MIGUT Bogusław, ks., The Origin and Theoretical Assumptions of the German Theological Study of the Liturgy, „Worship” 2016.
22. MIGUT Bogusław, ks., Auf der Suche nach der Synthese in der Theologie. Die liturgische Theologie der römischen Schule, „Liturgisches Jahrbuch” 66(2016).
23. MIGUT Bogusław, ks., Liturgiczny obraz Trójjedynego Boga, „Roczniki Teologiczne” 63(2016), z. 12.
24. MIGUT Bogusław, ks., Eucharystia między historią a eschatologią, „Roczniki Teologiczne” 63(2016), z. 8.
25. WYROSTKIEWICZ Michał, Infoascesi. Nuova idea nella spiritualità, „Teresianum” (Rzym).
26. WYROSTKIEWICZ Michał, The Church & the Interactivity, w: Participation and sharing: managing Church communication in a digital environment (Rzym).
27. WYROSTKIEWICZ Michał, Ekologia ludzka jako „poszerzona” perspektywa ekologiczna, „Teologia i Moralność” (Poznań).
28. MEGGER Andrzej, ks., Eucharystia w procesie wtajemniczenia chrześcijańskiego, „Roczniki Teologiczne” 63(2016), z. 8.
29. MEGGER Andrzej, ks., [Recenzja] Aleksander Schmemmann, Liturgia śmierci i kultura współczesna, Warszawa: Warszawska Metropolia Prawosławna 2015, ss. 160, „Roczniki Teologiczne” 63(2016), z. 8.
30. MEGGER Andrzej, ks., Sprawozdanie z działalności naukowo-dydaktycznej Instytutu Liturgiki i Homiletyki KUL w roku akademickim 2014/15, „Roczniki Teologiczne” 63(2016), z. 8.
31. MEGGER Andrzej, ks., [Sprawozdanie] Święty Józef w liturgii Kościoła i pobożności ludowej. 51. Sympozjum Wykładowców Liturgiki na Wydziałach Teologicznych i w Wyższych Seminariach Duchownych. Kalisz 8-10 września 2015 roku, „Roczniki Teologiczne” 63(2016), z. 8.
32. GŁOWACKI Zbigniew, ks., Sprawozdanie z działalności naukowo-dydaktycznej Instytutu Liturgiki i Homiletyki KUL w roku akademickim 2014/15, „Roczniki Teologiczne” 63(2016), z. 8.

4. SYMPOZJA, KONFERENCJE, SESJE

A. SYMPOZJA I KONFERENCJE – ORGANIZACJA I WSPÓLORGANIZACJA (W ramach Instytutu Liturgiki i Homiletyki)

1. Sympozjum: Diakonijne centrum wspólnoty parafialnej. Łódź, 6-8 października 2015.
2. Sympozjum: *Dyrektorium homiletyczne* – rewolucja czy echo Soboru. Lublin, 26 kwietnia 2016 r.

3. Sympozjum: Sakramentalny wymiar Miłosierdzia. Lublin, 17 listopada 2016.
4. Sympozjum: Sługa Boży ks. Wincenty Granat w służbie Miłosierdzia. Ćmielów, 10 grudnia 2015 r.
5. Sympozjum: Święty Józef w liturgii Kościoła i pobożności ludowej. 51. Sympozjum Wykładowców Liturgiki na Wydziałach Teologicznych i w Wyższych Seminarium Duchownych. Kalisz, 8-10 września 2015 r.

B. REFERATY NA SYMPOZJACH KRAJOWYCH

1. DĄBRÓWKA Michał, ks., Duch Święty w ewangelizacji. Referat: Seminarium Ewangelizatorów Nowych (SEMEN). Organizacja: Wydział ds. Nowej Ewangelizacji Kurii Diecezji Tarnowskiej. Gosławice k. Tarnowa, 8-10 kwietnia 2016 r.
2. DĄBRÓWKA Michał, ks., Kerygmat a katecheza. Referat: Seminarium Ewangelizatorów Nowych (SEMEN). Organizacja: Wydział ds. Nowej Ewangelizacji Kurii Diecezji Tarnowskiej. Gosławice k. Tarnowa, 12-14 lutego 2016 r.
3. DĄBRÓWKA Michał, ks., Latreutyczny wymiar homilii. Referat: ogólnopolska konferencja naukowa „*Dyrektorium homiletyczne – rewolucja czy echo Soboru*”. Organizacja: Instytut Liturgiki i Homiletyki KUL, Lublin, 26 kwietnia 2016 r.
4. DYK Stanisław, ks., „Miłosierny Samarytanin” (Łk 10,30-37). Referat: sympozjum naukowe „Jezus przyjaciel grzeszników”. Organizacja: Centrum Modlitwy i Ewangelizacji św. Pawła w Kielcach. Kielce, 7 maja 2016 r.
5. DYK Stanisław, ks., Głoszenie Chrystusa w roku liturgicznym. Referat: ogólnopolska konferencja naukowa „Głosimy Chrystusa ukrzyżowanego i zmartwychwstałego. Treść przepowiadania”. Organizacja: Stowarzyszenie Homiletów Polskich. Niepokalanów, 28-29 września 2015 r.
6. DYK Stanisław, ks., Podstawowe warunki skuteczności przepowiadania. Homilia w świetle *Dyrektorium homiletycznego*. Referat: konferencja rejonowa dla kapłanów diecezji kieleckiej. Organizacja: Referat Duszpasterstwa Ogólnego Diecezji Kieleckiej. Kielce, 16 listopada 2015 r.
7. DYK Stanisław, ks., Podstawowe warunki skuteczności przepowiadania. Homilia w świetle *Dyrektorium homiletycznego*. Referat: konferencja rejonowa dla kapłanów diecezji kieleckiej. Organizacja: Referat Duszpasterstwa Ogólnego Diecezji Kieleckiej. Miechów, 17 listopada 2015 r.
8. DYK Stanisław, ks., Podstawowe warunki skuteczności przepowiadania. Homilia w świetle *Dyrektorium homiletycznego*. Referat: konferencja rejonowa dla kapłanów diecezji kieleckiej. Organizacja: Referat Duszpasterstwa Ogólnego Diecezji Kieleckiej. Kielce, 18 listopada 2015 r.
9. DYK Stanisław, ks., Rekolekcje rodzin w parafii. Referat: międzynarodowa konferencja naukowa „Duszpasterstwo rodzin w parafii”. Organizacja: Katedra Duszpasterstwa Rodzin KUL, Katedra Prakseologii Pastoralnej KUL. Lublin, 4 listopada 2015 r.
10. DYK Stanisław, ks., Homilia jako synteza teologii w służbie sprawowanego misterium. Referat: ogólnopolska konferencja naukowa „*Dyrektorium homiletyczne – rewolucja czy echo Soboru*”. Organizacja: Instytut Liturgiki i Homiletyki KUL. Lublin, 26 kwietnia 2016 r.

11. GŁOWACKI Zbigniew, ks., Namaszczenie chorych sakramentem miłosierdzia. Referat: konferencja naukowa „Sakramentalny wymiar miłosierdzia”. Lublin, 17 listopada 2015 r.
12. JANIEC Zdzisław, ks., Wskazania dotyczące muzyki sakralnej i śpiewu kościelnego w nauczaniu posoborowym *Magisterium Ecclesiae* (na przykładzie Kościoła w Polsce). Referat: II Sympozjum Naukowe „Polska muzyka sakralna – tradycja i nowoczesność”. Organizacja: Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie, Zakład Muzyki Kościelnej. Warszawa, 4 grudnia 2015 r.
13. KLEMENTOWICZ Michał, ks., Fatyczna funkcja homilii i kazań. Referat: konferencja naukowa „Kazanie wobec literatury – dawniej i dzisiaj”. Organizacja: Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Warszawa, 9-10 maja 2016 r.
14. KLEMENTOWICZ Michał, ks., Performatywny charakter homilii. Referat: IX transdyscyplinarna międzynarodowa konferencja naukowa „Język doświadczenia religijnego”. Organizacja: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim oraz Instytut Biskupa Wilhelma Pluty w Gorzowie Wielkopolskim. Grzybowo, 7-9 września 2015 r.
15. KOWALSKI Mirosław, ks., Troska o liturgię u bożogrobców w świetle konstytucji z lat 1620 oraz 1625. Referat: Bożogrobcy w służbie Sanktuarium Świętego Grobu Jerozolimskiego naszego Pana Jezusa Chrystusa. Miechów, 27-28 maja 2015 r.
16. LISIECKI Tomasz, ks., Psalm responsoryjny jako integralna część liturgii słowa. Referat: ogólnopolska konferencja naukowa „*Dyktorium homiletyczne* – rewolucja czy echo Soboru”. Organizacja: Instytut Liturgiki i Homiletyki KUL. Lublin, 26 kwietnia 2016 r.
17. MEGGER Andrzej, ks., Kryteria interpretacji czytań w Lekcjonarzu mszalnym. Referat: ogólnopolska konferencja naukowa „*Dyktorium homiletyczne* – rewolucja czy echo Soboru”. Organizacja: Instytut Liturgiki i Homiletyki KUL. Lublin, 26 kwietnia 2016 r.
18. MEGGER Andrzej, ks.: Sacrum i profanum w liturgii. Referat: konferencja naukowa „Kaszubskie Camino 2015. Sacrum i profanum”. Organizacja: Wydział Teologiczny Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Łeba, 22 sierpnia 2015 r.
19. MIGUT Bogusław, ks., Duchowość liturgiczna. Referat: XLVIII Tydzień Eklezjologiczny. Między teologią a pobożnością. „Prawda wiodąca do życia w pobożności” (Tt 1,1). Lublin, 18 kwietnia 2016 r.
20. PAŁĘCKI Waldemar MSF, Historiozbawczy wymiar liturgii. Referat: konferencja naukowa „Szkoła zakrystianów”. Zawichost, 1 września 2015 r.
21. PAŁĘCKI Waldemar MSF, Miejsce muzyki w liturgii. Referat: konferencja naukowa „Gloriam Dei per musicam pronuntiare”. Tarnów, 6-7 listopada 2015 r.
22. PAŁĘCKI Waldemar MSF, Teologia roku liturgicznego. Referat: konferencja naukowa „Szkoła zakrystianów”. Zawichost, 1 września 2015 r.
23. WYROSTKIEWICZ Michał, Aktywność ekologiczna – o co naprawę w niej chodzi. Referat: sympozjum naukowe: Dlaczego ekologia? Wokół encykliki „Laudato si”. Organizacja: Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu. Wrocław, 17 listopada 2015 r.

24. WYROSTKIEWICZ Michał, Ku ekologii zintegrowanej. Referat: konferencja naukowa „Las bliżej nas”. Organizacja: Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych. Biłgoraj, 21 marca 2016 r.

C. REFERATY NA SYMPOZJACH ZAGRANICZNYCH

1. MIGUT Bogusław, ks., The Place of the Liturgy in Theology. Konferencja naukowa: Liturgical Studies Colloquia. Notre Dame (IN) USA, 9 listopada 2015 r.
2. MIGUT Bogusław, ks., The Liturgy as a „Political” Act. Konferencja naukowa: Liturgy and Politics. Notre Dame: Instytut Historii Uniwersytetu Warszawskiego – Notre Dame University, 8 stycznia 2016 r.
3. WYROSTKIEWICZ Michał, The Church and the Interactivity of New Media. Sympozjum: Partecipazione e condivisione: gestire la comunicazione della Chiesa in un contesto digitale. Rzym: Pontificia Università della Santa Croce, 27 kwietnia 2016 r.

D. UDZIAŁ W SYMPOZJACH ZAGRANICZNYCH

1. WYROSTKIEWICZ Michał, International Congress „The Soul of Theology. On the Role of Scripture in Theology”. Leuven (Belgia), 15-17 września 2015 r.
2. WYROSTKIEWICZ Michał, Mary is a bridge between Christians and Muslims. Balzan (Malta), 5 kwietnia 2016 r.

E. UDZIAŁ W SYMPOZJACH, SESJACH, KONFERENCJACH KRAJOWYCH

1. DĄBRÓWKA Michał, ks., Ogólnopolska konferencja naukowa „*Dyrektorium homiletyczne* – rewolucja czy echo Soboru”. Organizacja: Instytut Liturgiki i Homiletyki KUL. Lublin, 26 kwietnia 2016 r.
2. DĄBRÓWKA Michał, ks., Ogólnopolska konferencja naukowa: „Głosimy Chrystusa ukrzyżowanego i zmartwychwstałego. Treść przepowiadania”. Organizacja: Stowarzyszenie Homiletów Polskich. Niepokalanów, 28-29 września 2015 r.
3. DĄBRÓWKA Michał, ks., Ogólnopolska Szkoła Ewangelizatorów – moduł II. Organizator: Zespół ds. Nowej Ewangelizacji przy KEP. Kraków, 8-13 listopada 2015 r.
4. DĄBRÓWKA Michał, ks., Ogólnopolska Szkoła Ewangelizatorów – moduł III. Organizator: Zespół ds. Nowej Ewangelizacji przy KEP. Kraków, 15-20 maja 2016 r.
5. DĄBRÓWKA Michał, ks., Seminarium Ewangelizatorów Nowych (SEMEN) – moduł I. Organizator: Wydział ds. Nowej Ewangelizacji Kurii Diecezji Tarnowskiej. Goślawice k. Tarnowa, 12-14 luty 2016 r.
6. DĄBRÓWKA Michał, ks., Seminarium Ewangelizatorów Nowych (SEMEN) – moduł II. Organizator: Wydział ds. Nowej Ewangelizacji Kurii Diecezji Tarnowskiej. Goślawice k. Tarnowa, 8-10 kwietnia 2016 r.
7. DYK Stanisław, ks., „Duszpasterstwo rodzin w parafii”. Organizacja: Katedra Duszpasterstwa Rodzin KUL, Katedra Prakseologii Pastoralnej KUL. Lublin, 4 listopada 2015 r.

8. DYK Stanisław, ks., Ogólnopolska konferencja naukowa „*Dyrektorium homiletyczne – rewolucja czy echo Soboru*”. Organizacja: Instytut Liturgiki i Homiletyki KUL. Lublin, 26 kwietnia 2016 r.
9. DYK Stanisław, ks., Ogólnopolska konferencja naukowa „Głosimy Chrystusa ukrzyżowanego i zmartwychwstałego. Treść przepowiadania”. Organizacja: Stowarzyszenie Homiletów Polskich. Niepokalanów, 28-29 września 2015 r.
10. DYK Stanisław, ks., Sympozjum naukowe „Jezus przyjaciel grzeszników”. Organizacja: Centrum Modlitwy i Ewangelizacji św. Pawła. Kielce, 7 maja 2016 r.
11. DYK Stanisław, ks., Sympozjum naukowe „Kazanie wobec literatury – dawniej i dzisiaj”. Organizator: Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Warszawa, 9-10 maja 2016 r.
12. DYK Stanisław, ks., Sympozjum naukowe „Kościoł w zmieniającym się społeczeństwie. Ogólnopolskie sympozjum z okazji 50-lecia ogłoszenia Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*”. Organizacja: Specjalizacja Teologii Praktycznej KUL i Specjalizacja Teologii Pastoralnej UKSW. Lublin, 14 października 2015 r.
13. KLEMENTOWICZ Michał, ks., Ogólnopolska konferencja naukowa „Kazanie wobec literatury – dawniej i dzisiaj”. Organizacja: Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Warszawa, 9-10 maja 2016 r.
14. KLEMENTOWICZ Michał, ks., IX transdyscyplinarna międzynarodowa konferencja naukowa „Język doświadczenia religijnego”. Organizacja: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim oraz Instytut Biskupa Wilhelma Pluty w Gorzowie Wielkopolskim. Grzybowo, 7-9 września 2015 r.
15. KLEMENTOWICZ Michał, ks., Ogólnopolska konferencja naukowa „*Dyrektorium homiletyczne – rewolucja czy echo Soboru*”. Organizacja: Instytut Liturgiki i Homiletyki KUL. Lublin, 26 kwietnia 2016 r.
16. MEGGER Andrzej, ks., „Święty Józef w liturgii Kościoła i pobożności ludowej. 51. Sympozjum Wykładowców Liturgiki na Wydziałach Teologicznych i w Wyższych Seminariach Duchownych”. Kalisz, 8-10 września 2015 r.
17. MEGGER Andrzej, ks., Ogólnopolska konferencja naukowa „*Dyrektorium homiletyczne – rewolucja czy echo Soboru*”. Organizacja: Instytut Liturgiki i Homiletyki KUL. Lublin, 26 kwietnia 2016 r.
18. MEGGER Andrzej, ks., Ogólnopolska konferencja naukowa „Kaszubskie Camino 2015 – Sacrum i profanum”. Organizacja: Wydział Teologiczny Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Łeba, 22 sierpnia 2015.
19. MEGGER Andrzej, ks., Ogólnopolska konferencja naukowa: „Kanoniczno-prawna ochrona życia”. Organizacja: Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL. Lublin, 20 kwietnia 2016.
20. PAŁĘCKI Waldemar MSF, „Święty Józef w liturgii Kościoła i pobożności ludowej. 51. Sympozjum Wykładowców Liturgiki na Wydziałach Teologicznych i w Wyższych Seminariach Duchownych”. Kalisz, 8-10 września 2015 r.
21. PINTAL Leszek, ks., Ogólnopolska konferencja naukowa „*Dyrektorium homiletyczne – rewolucja czy echo Soboru*”. Organizacja: Instytut Liturgiki i Homiletyki KUL. Lublin, 26 kwietnia 2016 r.

22. WYROSTKIEWICZ Michał, „Bądź mocny i okaż się mężem” (1 Krl 2,2). Powołanie mężczyzny w świetle Słowa Bożego. Lublin, 16 marca 2016 r.
23. WYROSTKIEWICZ Michał, „Byłem przybyszem, a...”. Migracje ludności wyzwaniem dla Kościoła [konferencja naukowa Stowarzyszenia Teologów Moralistów]. Zakopane, 12-14 czerwca 2016 r.
24. WYROSTKIEWICZ Michał, „Jesteś drogocennym diamentem w oczach Boga – Refleksje na podstawie *Twierdzy Wewnętrznej* Świętej Teresy z Awila”. Lublin, 19 października 2015 r.
25. WYROSTKIEWICZ Michał, Krytyczne myślenie. LVIII Tydzień Filozoficzny. Lublin, 7-10 marca 2016 r.
26. WYROSTKIEWICZ Michał, Oblicza miłosierdzia. Przesłanie moralne Kościoła; Lublin, 9 grudnia 2015 r.
27. WYROSTKIEWICZ Michał, Od komunikacji społecznej do kultury komunikacji. 50 lat Światowych Dni Społecznego Przekazu. Lublin, 11 maja 2016 r.
28. WYROSTKIEWICZ Michał, Ojcowie Kościoła w polemice z herezjami. Lublin, 17-19 maja 2016 r.
29. WYROSTKIEWICZ Michał, XXXVI Ogólnopolskie Sympozjum Katechetyczne „XXV lat nauczania religii w polskiej szkole. Między nadzieją a rzeczywistością”. Lublin, 20-21 listopada 2015 r.

5. DOKONANIA W ZAKRESIE SZTUK MUZYCZNYCH

1. LISIECKI Tomasz, ks., Dyrygowanie koncertem kolęd w wykonaniu chóru Wyższego Seminarium Duchownego w kościele seminaryjnym w Lublinie, 31 stycznia 2015 r.
2. LISIECKI Tomasz, ks., Dyrygowanie koncertem kolęd w wykonaniu chóru im. św. Jana Pawła II w Lublinie, 31 stycznia 2016 r.
3. LISIECKI Tomasz, ks.: Dyrygowanie chórem im. św. Jana Pawła II w Lublinie – koncert pieśni maryjnych, 22 maja 2016 r.

6. PRZEWODY NAUKOWE

A. OSIĄGNIĘTE STOPNIE I TYTUŁY NAUKOWE

1. WYROSTKIEWICZ Michał – Doktor habilitowany nauk teologicznych w zakresie teologii moralnej, 28 czerwca 2016 r.

B. ROZPRAWY DOKTORSKIE

1. DYK Stanisław, ks., (promotor): Andriy Bezkorovaynyy, ks.: Dialogiczny wymiar wiary w przepowiadaniu Kardynała Mariana Jaworskiego. Lublin, 21 stycznia 2016 r.
2. JANIEC Zdzisław, ks., (promotor): Michał Łukasik, ks.: Służba Boża i oddziaływanie duszpasterskie sanktuarium Przemienienia Pańskiego w Cmolasie w latach 1963-2013. Studium liturgiczno-pastoralne. Lublin, 20 października 2015 r.

3. KULBACKI Piotr, ks. (promotor): Wojciech Kosmowski. Komentarz liturgiczny w nauczaniu Kościoła i w praktyce liturgiczno-pastoralnej w Polsce. Lublin, 28 września 2015 r.
4. PAŁĘCKI Waldemar MSF (promotor): Leszek Borysiuk, ks.: Sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego w nauczaniu i praktyce pastoralnej w diecezji siedleckiej w latach 1972-2013. Lublin, 28 września 2015 r.

C. PRACE LICENCJACKIE I MAGISTERSKIE

1. GŁOWACKI Zbigniew, ks., 1 praca magisterska.
2. JANIEC Zdzisław, ks., 2 prace magisterskie.
3. KOWALSKI Mirosław, ks., 1 praca magisterska.
4. PAŁĘCKI Waldemar MSF, 1 praca magisterska.
5. PINTAL Leszek, ks., 5 prac magisterskich.

D. RECENZJE

1. habilitacyjne (imię i nazwisko recenzenta; ilość recenzji):
  - JANIEC Zdzisław, ks., 1 recenzja.
  - PAŁĘCKI Waldemar MSF, 2 recenzje.
2. doktoraty:
  - JANIEC Zdzisław, ks., 2 recenzje.
  - KULBACKI Piotr, ks., 2 recenzje.
  - MIGUT Bogusław, ks., 2 recenzje.
3. magisterskie:
  - GŁOWACKI Zbigniew, ks., 7 recenzji.
  - DYK Stanisław, ks., 6 recenzji.
  - JANIEC Zdzisław, ks., 1 recenzja.
  - KULBACKI Piotr, ks., 2 recenzje.
  - MIGUT Bogusław, ks., 1 recenzja.
  - WYROSTKIEWICZ Michał, 1 recenzja.

7. KIERUNKI BADAŃ NAUKOWYCH W INSTYTUCIE LITURGIKI I HOMILETYKI KUL

KATEDRA HOMILETYKI

W Katedrze Homiletyki realizuje się badania związane z przedmiotem zainteresowania homiletyki fundamentalnej, materialnej i formalnej. W zakresie homiletyki fundamentalnej Katedra w swoich badaniach zajmuje się przede wszystkim teologicznymi podstawami przepowiadania, liturgią jako miejscem i źródłem przepowiadania słowa Bożego, posoborową teologią homilii oraz recepcją współczesnej nauki Kościoła o homilii w polskim przepowiadaniu homilijnym. Wiele prac badawczych poświęconych jest także wypracowaniu konkretnych sposobów realizacji wezwania Kościoła do podjęcia nowej ewangelizacji.

W zakresie homiletyki materialnej badania prowadzone w Katedrze Homiletyki skupiają się wokół treści przepowiadania homilijnego, od której w głównej mierze

zależy zbawcza moc homilii. Chodzi tu z jednej strony o wierność podstawowym źródłom, jakimi są Biblia i liturgia, a z drugiej o taki sposób przekazu treści, który będzie zgodny z nauczaniem Kościoła o homilii oraz dostosowany do kulturowych wymogów współczesności. Należy podkreślić, że polska homiletyka materialna ciągle wymaga dopracowania i całościowego ujęcia. Przepowiadanie homilijne w Polsce jest w swej treści często pozbawione elementu teologicznego i cechuje się dużym stopniem ogólności. Dlatego w ramach Katedry wypracowuje się treści współczesnego przepowiadania homilijnego. Katedra zajmie się także opracowaniem zasad kaznodziejskiej interpretacji homilijnych źródeł. Wiele prac badawczych poświęconych jest homiletycznej teorii i praktyce wybitnych kaznodziejów polskich. Katedra prowadzi także badania nad współczesnym kaznodziejstwem związane z wiernością kerygmatowi ważniejszych perykop ewangelicznych.

Prace badawcze, prowadzone w zakresie homiletyki formalnej, dotyczą sposobów przepowiadania słowa Bożego, w tym wykorzystania współczesnych form przekazu wiary oraz wypracowania języka kaznodziejskiego. Celem tych badań jest ukazanie sposobów atrakcyjnego i skutecznego przekazu słowa Bożego. W tym dziale badań Katedra odwołuje się także do retoryki, aczkolwiek nie w jej klasycznej odmianie, lecz w postaci teorii komunikacji. Prowadzone tutaj badania koncentrują się na kazaniu jako wydarzeniu komunikacyjnym i na komunikacyjno-interakcyjnym wymiarze formacji kaznodziei.

Plan badań na najbliższe lata obejmuje kontynuację i pogłębienie wyżej wymienionych tematów. Ponieważ homiletyka ma charakter interdyscyplinarny, Katedra w swoich badaniach odwoływać się będzie także do osiągnięć nauk teologicznych (biblistyka, dogmatyka, liturgika) i humanistycznych (psychologia, pedagogika, socjologia, filozofia). Chodzi o uprawianie homiletyki w jej *kontekście*. W badaniach naukowych Katedra Homiletyki skupi się jeszcze bardziej na poszukiwaniu sposobów dotarcia z orędziem Chrystusa – Pana, Zbawiciela i Mesjasza do współczesnego człowieka, wierzącego i zdechristianizowanego. W czasach nowej ewangelizacji bowiem nie wystarczy powielanie modelu duszpasterstwa masowego i ograniczanie się wyłącznie do głoszenia kazań z ambony do zgromadzonych w kościele wiernych. Nowa sytuacja życiowa Polaków, proces dechristianizacji, zmieniająca się ludzka moralność, mentalność, problemy i potrzeby domagają się nowych sposobów mówienia o Jezusie Chrystusie.

KATEDRA HISTORII LITURGII

W Katedrze Historii Liturgii prowadzone są badania nad przejawami religijności związanej z celebracją liturgii oraz pobożności ludowej, jakimi są: kroniki, księgi wotów, prośb i podziękowań oraz literatura historyczna związana z danymi miejscami kultu religijnego. Istotnym elementem jest edycja źródeł pisanych oraz badania związane z językiem religijnym. Ze względu na długofalowość zadań i konieczność przeprowadzenia kwerendy źródeł, zadanie to jest realizowane na drugim etapie. Szczególnym okresem w historii liturgii jest czas po reformie trydenckiej, która zmierzała do ujednoczenia obrzędów w Kościele łacińskim. Szczegółowe badania pozwalają uchwycić zarówno zmiany dokonujące się w poszczególnych edycjach rzymskich, jak również w lokalnych edycjach krajowych i zakonnych. Wymogi łacińskiej liturgii,

z niezrozumiałym językiem dla wiernych, owocowały kształtowaniem się różnych tradycji ludowych i procesem polonizacji liturgii na ziemiach polskich. Interesującym przejawem pobożności ludowej jest zróżnicowane uczestnictwo w celebracji mszalnej, sakramentów świętych czy sakramentaliów. Ważnym zagadnieniem, stanowiącym przedmiot badań, jest realizacja reformy liturgicznej po *Vaticanum II*. W Polsce istotną rolę odegrało środowisko lubelskie, w tym ks. F. Blachnicki i ks. W. Danielski, którzy łączyli prace badawcze z systemem ich formacyjnego wdrażania.

KATEDRA LITURGII PASTORALNEJ

Pierwszy nurt badań Katedry Liturgii Pastoralnej aktualnie podejmuje istotę kultu maryjnego w liturgii Kościoła. Ponieważ temat pobożności maryjnej wzbudza wiele kontrowersji wśród teologów, mariologów i liturgistów, stąd też istnieje pilna potrzeba merytorycznych badań opartych na nauczaniu Kościoła i socjologicznych analizach. Badania prowadzą do oceny aktualnej sytuacji oraz wskazują, uwzględniając teologiczne podstawy kultu maryjnego, konkretne rozwiązania duszpastersko-liturgiczne.

Drugi nurt badań naukowych podejmuje problematykę kształtu życia liturgicznego w diecezjach polskich. Przedmiotem analiz jest wymiar historyczno-praktyczny służby Bożej, który ukazuje rozwój liturgii na przestrzeni dziejów w wybranych diecezjach, a także wymiar praktyczny – badający możliwość adaptacji założeń teoretycznych w konkretnych działaniach liturgiczno-duszpasterskich. Obydwa wymiary badań: historyczny i praktyczny stanowią podstawę do wypracowania prawidłowego modelu liturgiczno-pastoralnego wspólnot Kościoła.

Trzeci kierunek badawczy podejmuje zagadnienia formacji liturgicznej, biblijnej i muzycznej osób bezpośrednio związanych z liturgią. Podstawę badań stanowią dokumenty Kościoła, które nieustannie wskazują na konieczność kształtowania kandydatów do kapłaństwa, kapłanów, świeckich szafarzy Eucharystii i innych.

KATEDRA TEOLOGII LITURGII I DUCHOWOŚCI LITURGICZNEJ

W Katedrze Teologii Liturgii i Duchowości Liturgicznej prowadzone są badania nad teologią sakramentów świętych w świetle tekstów eucharystycznych, biblijnych oraz aktualnego nauczania Magisterium Kościoła. Drugim ważnym tematem jest teologia celebracji liturgii po Soborze Watykańskim II i uczestnictwa w liturgii całego kapłańskiego ludu Bożego, duchownych i świeckich. Ważne miejsce w pracach Katedry zajmują również studia nad teologią roku liturgicznego, Liturgii Godzin i kultu świętych. Przedmiotem badań Katedry Teologii Liturgii jest także relacja różnych form pobożności ludowej do liturgii oraz zasady ich odnowy w duchu posoborowej teologii liturgii.

Ponadto istnienie katedry i kierunek badań wyznaczają tendencje rozwojowe we współczesnej teologii. Przedmiotem badań jest duchowość liturgiczna w polskiej teologii, a w szczególności w liturgice, a także amerykańska szkoła teologii liturgicznej oraz jej ukierunkowanie na duchowość chrześcijańską. Badania nad tymi zagadnieniami wydają się bardzo ważne dla dalszego rozwoju teologii liturgicznej, ale też teologii jako całości.